

ПЪРВИ РЕЗУЛТАТИ ОТ НОВ ПРОЕКТ “ВЪЗСТАНОВИТЕЛНОТО ПРАВОСЪДИЕ В ЕВРОПА: ЗАЩИТА НА ЖЕРТВИТЕ И УПЪЛНОМОЩАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ“

От 2012г. до 2014г. Международен консорциум от учени от 5 държави - членки на ЕС, осъществява финансирания от Европейската комисия проект **„Възстановителното правосъдие в Европа: защита на жертвите и упълномощаване на професионалистите“**. Координатор на проекта е международен аналитичен център Independent Academic Research Studies (IARS), базиран във Великобритания, а партньори са учени и организации от България, Холандия, Германия и Гърция.

При стартирането на двугодишния проект през декември 2012г., Министърът на правосъдието на Великобритания, Джеръми Райт каза: „Ние знаем, че възстановителното правосъдие помага на жертвите, затова те заслужават по-добър достъп до него на всеки етап от наказателното правосъдие. Очакваме с нетърпение да видим резултатите от този европейски проект“.

През първата година на проекта бе проведено емпирично изследване, което включи жертви на престъпления, както и професионалисти от системите на наказателното и възстановителното правосъдие във Великобритания, Гърция, Холандия, Германия и България. По-голямата част от анкетираните жертви са участвали в някой от моделите на възстановителното правосъдие.

Като цяло, изследването показва, че жертвите са позитивно настроени към възстановителното правосъдие и биха го препоръчали на други. Основната причина, която ги мотивира да го изберат, е възможността да участват равностойно в процеса и да договорят приемлив за тях резултат. Задължително следва да се отбележат предпазните мерки и конкретните уверения, които те получават, че няма да бъдат повторно виктимизирани и травмирани. Също така, те участват във възстановителното правосъдие, защото вярват, че могат да помогнат на извършителя да разбере по-добре вредата, която е причинил и чрез тяхното участие той да се интегрира отново в обществото, а те да получат възстановяване.

Въпреки съществуващите насоки на ЕС, ролята на държавите в предоставянето на услуги на жертвите не е последователна в Европа. Изследването установи, че макар и Великобритания да е много напреднала в политиките, законите и указанията за това, как възстановителното правосъдие трябва да бъде в подкрепа на жертвите, прилагането му е по-слабо в сравнение с други европейски държави. „Твърде много говорене и недостатъчно действия“, казва една от жертвите – участници от Великобритания. Докато Холандия се ангажира да предоставя услуги на жертвата по един нов и децентрализиран начин, то в Гърция и България има нужда от публичност и информиране на жертвата за възстановителното правосъдие, неговите силни и слаби страни. Проектът ще използва събраната информация, за да изработи програми и материали, които пилотно ще бъдат приложени в страните по проекта. Целта е да се повиши капацитета на практикуващите предоставяне на услуги, в съответствие с Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления, която предстои да бъде транспонирана до 2015 г., както и да се разширят знанията на жертвите за техните права.

Професор Тео Гавриелидес, Директор на IARS и ръководител на проекта, споделя: „Тези изводи и резултати идват в един критичен момент за Европа. До 2015 година, когато трябва да имплементираме Директивата, не остава много време. Ние знаем, че органите не са наясно с нейното приложение и искаме да дадем възможност на жертвите да се защитят, когато имат необходимост от това. Очаквам с нетърпение да продължим работата с нашите партньори в този много важен проект за Европа“.

Габриеле Браун, жертва на сексуално насилие и член на експертната консултативна група на проекта каза: „Като жертва, аз вярвам, че за повишаването на информираността на жертвите, силно се разчита на активното участие на практикуващите професионалисти в разясняването на правото на гаранции в контекста на услугите за възстановително правосъдие по смисъла на чл. 12 от Директивата за жертвите. Ако жертвите се чувстват овластени от процеса, те ще бъдат по-склонни да участват в него, и това е в полза на жертвата, извършителя и обществото. Колкото е по-голямо участието, толкова е по-голяма възможността за рехабилитиране на извършителите и поправянето на причинените вреди на жертвите”.

Изследването предупреждава, че „стандартизирането” на възстановителното правосъдие не е желано от държавите-членки, и че следва да бъдат взети предвид културните фактори при предоставяне на услуги на жертвите. Изследването също така аргументира, че няма причина, възстановителното правосъдие да не бъде използвано при сериозни и сложни случаи, включително домашно насилие, престъпления от омраза и сексуални престъпления. Но това, изрично бе подчертано, трябва да се извършва само от подготвени и опитни професионалисти. Бързото разгръщане на възстановителното правосъдие без адекватни обучения ще постави под риск жертвите, извършителите и наказателния процес.

Професор Васо Артинопулу, ръководител на проекта за Гърция, заяви: „Обикновено, когато изпълняваме програми, финансирани от ЕС, партньорите знаят какво да очакват от всеки етап на проекта. В този проект нещата са малко по-различни. Ние сме вдъхновени от стойностите на възстановителното правосъдие и гласовете на жертвите и професионалистите, които участват. Имам чувството, че те са чакали шанс да говорят за правата на жертвите в процеса на възстановително правосъдие”.

От българска страна ръководител на проекта е проф. д-р Добринка Чанкова от Югозападния университет „Н. Рилски“, Директор на Института за решаване на конфликти“, която работи съвместно с ас. Елина Попова от същия университет, член на Института. Българските участници промотират идеята на възстановителното правосъдие и убедено считат, че то е релевантен инструмент за защита правата на жертвите¹.

За контакти: chankova@law.swu.bg
www.icr-bg.org

